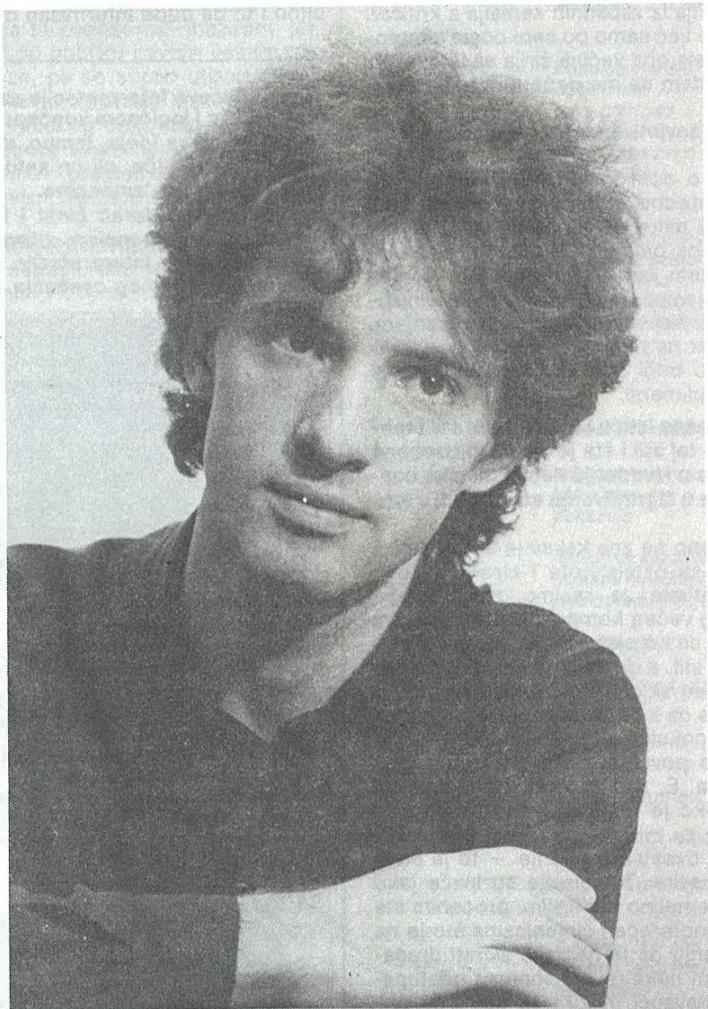

intervju

ubeđen sam da mogu postići više od pogorelića

(razgovor sa Kemalom gekićem)

● Ubeden sam da mogu postići više od Pogorelića koga veoma mnogo cenim. Ne nalazim u njemu mnogo kontroverznih elemenata, interpretacije su mu toliko logične, spontane i normalne. Ne mogu da se složim sa svakim njegovim detaljem, ali to su sada umetnička mimoilaženja. Mislim da se ne možemo porediti jer on polazi sa potpuno drugih pozicija. On ide pet godina ispred mene ali smatram da sam krenuo bolje od njega i da će stići dalje.

● Ko je u stvari Kemal Gekić? Odakle potiče? Kakvo je njegovo duhovno poreklo?

— Potičem iz Splita, iz porodice koja je pre rata bila jedna od najbogatijih u gradu — imala je svoje tvornice i nekoliko kuća, a i danas je dobrostojeća, naravno ni približno bogata kao pre. Roditelji se nisu bavili muzikom ali je u kući ipak uvek bilo i po nekoliko klavira. Doduše, majčine tri sestre i brat su ponešto svirali, a završili su i muzičke škole. Klavir je bio moja dečija igračka pa sam već od treće godine počeo prebirati po njemu sa nekoliko prstiju. U šestoj godini sam krenuo u nižu, kasnije u srednju muzičku školu u klasi Lorenze Baturine. Od 1979. godine studiram na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, u klasi Ruskinje Jokut Mihailović, gde sam diplomirao 1982, a zatim magistrirao, pa sada radim kao asistent.

Tek tamo negde u pubertetu sam osetio da postoji neka sfera, da iskačem iz jednog standarda i taj osećaj je vremenom postajao sve snažniji. Imao sam lagan ali siguran i kreativan rast, tako da sam za mnoge sada evo iznenada iskočio, iako je to, po meni i onima koji me dobro poznaju, sasvim logično i prirodno. Iza mene je 17 godina sistematskog i stručnog svakodnevnog rada i verujem da će i buduće biti sve bolji i bolji.

— Možda čak dostići Ivu Pogorelića?

— Ja sam ubeđen da mogu postići i više od njega mada Pogorelića cenim veoma mnogo za razliku od mnogih iz starijih i mlađih

● Ja note shvatam kao sklicu, kao strelicu na zidu u smislu smera, hoda u tom pravcu, a da li će ja u tom pravcu hodati na rukama, nogama ili glavi, bos ili u cokulama, go ili u bundi — to je moj lični izbor.

generacija. Ne nalazim u njemu mnogo kontroverznih elemenata, interpretacije su mu toliko logične, spontane i normalne da se mnoge od njih ne bi mogle lepše izvesti. Ne mogu da se složim sa svakim njegovim detaljem, ali to su sada umetnička mimoilaženja. Smatram da je on jako mnogo postigao, a što će uraditi buduće ne znam. Mislim da se ne možemo porediti jer on polazi sa potpuno drugih pozicija. On ide pet godina ispred mene ali smatram da sam krenuo bolje od njega i da će stići dalje u šta me uveravaju stručnjaci tvrdnjama da imam osobeniji stil i bolju tehniku sviranja od njega.

— Pogorelić je ipak pobedio na Šopenovom konkursu a Vi ni ste dospeli ni u finale, među šest najboljih?

— To samo za neupućene laike može da bude relevantna činjenica u presudovanju. Bitno je kako me je tamo primila kritika i publika. A poznato je da su me burnije pozdravili i pozitivnije ocenili nego pobednika Stanislava Bunjina, a pogotovo bolje nego ranije Pogorelića, čija pobeda je u odnosu na reakcije koje sam ja izazvao, prošla tako reći nezapaženo!

— Kako komentarištete činjenicu da je Ivi ovogodišnjeg Šopenovog takmičenja bio prilično podeljen što se tiče vrednovanja Vašeg muziciranja. Šta ih je to, po Vama, toliko podelilo, i, uopšte, da li je moguće biti objektivan u vrednovanju muzičkog umetničkog dela?

— Mislim da nije moguće biti objektivan, ne samo u vrednovanju umetničkog dela, već uopšte. Čovek može da misli da je objektivan, da najdobronamernije iskazuje neke istine, ali svako ipak gleda stvari sa svog stanovišta pa to ima notu ličnog a ne apsolutno objektivnog.

A to šta je podelilo žiri zaista ne znam, ali znam da je pobednik vanbračno dete najpoznatije svetske pijanističke ličnosti Stanislava Mojhausta. To ne mora biti bitna činjenica ali neka se zna. A na sam žiri imam mnogo suštinskih opaski. Prvo, na njegov sastav, jer su u njemu najpoznatija pijanistička imena sveta, ali su to sada papirnati ljudi koji više ne sviraju već su profesori, dekani, direktori... Problemi savremene stvaralačke interpretacije i kreacije su za većinu njih danas strani. Krivo mi je što se dopušta da dvadesetogodišnjake ocenjuje žiri čiji su članovi u proseku 70-godišnjaci. Rodeni su u drugom vremenu kada se sviralo drugačije. Nije u redu ni to što je od 20 članova žirija 13 bilo iz istočnih zemalja, pa se stekao utisak da se takmiči Varšavski pakt sa ostatkom sveta. Mene su neuporedivo bolje ocenjivali članovi žirija iz zapadnih zemalja a kritičari uglavnom podjednako dobro, što je već samo po sebi dosta simptomatično. A o pobedniku je odlučivala ona većina žirija sa istoka. To nije samo moje mišljenje pa se nadam da me nećete optužiti zbog subjektivnosti.

— Šta mislite o pobedniku, sovjetskom pijanistu, Stanislavu Bunjinu?

— Van svake sumnje reč je o dobrom pijanistu. Mlađi je od mene nekoliko godina i ima izvanrednu tehniku muziciranja koju nije lako dostići, ali takođe postoje neke komponente u njegovom muziciranju gde je prilično tanak, pa ga zaista s pravom smatram apsolutno slabijim od sebe. Ali kažem vam, ja ga poštujem, nikada ništa loše neću reći o njemu kao pijanistu, ali ga ne cenim kao muzičara koji nečim zrači oko sebe, koji širi neki fluid svojim sviranjem, koji ima neku osobenu kreaciju, bar na momenat. Rečju, nije mi ni po čemu ravan a iako je tamo bio bolji od svih, sem... Zato je njemu pripala pobeda a meni komplimenti.

— Plaćući o Vama kritičari najčešće ističu Vaš osobeni stil i tehniku muziciranja. Kako ste izgradili taj stil i šta je to tolko osobeno u Vašoj tehničkoj muziciranju — zar je u Izvođenju nečije muzike uopšte dopuštena bilo kakva samovolja u Izgrađivanju stila i izboru tehnike?

— Mislim prvo da niko pouzdano ne zna kakav je stil i tehnika recimo Rahmanića, jer iza njega su ostale note i klasična je ono kako su se one najčešće interpretirale. Ja, recimo, znam šta se smatra klasičnom izvedbom svakog većeg kompozitora, ali se s tim mogu a ne moram složiti, i obično se ne slažem. Sviram ih na svoj način i zato kažu da imam osoben stil, a do stila se dolazi i osobnom tehnikom. Ja note shvatam kao skicu, kao strelicu na zidu u smislu smera, hoda u tom pravcu, a da li će ja u tom pravcu, hodati na rukama, nogama, glavi bos ili u cokulama, go ili u bundi — to je moj lični izbor. Znači, posmatrano površno, note su veoma precizne ali samo kao polazna osnova. E, sad ako recimo u naznaci stava piše »veoma polagano«, koliko je to polagano, to mogu da odredim samo ja. Ili, recimo, ako piše mnogo polagano, šta je to? Onako kako se sviralo stoljećima ili dvostruko sporije — to je stvar lične procene onog koji to danas svira. Te relacije su inače jako pomerene, ja o svemu tome prvo temeljno razmislim, procenim šta smatram najboljim i tako sviram neopterećen činjenicama što je na hiljadu njih pre mene bilo u uverenju da je najbolje svirati drugačije. No, ipak ne smatram da pravim neka revolucionarna odstupanja od uobičajenog. Prosečni poznavaoči muzike to čak i ne primete, ali oni najstručniji i najsuptilniji nalaze da sam poprilično originalan i osoben i u stilu i u tehnički — što me donekle raduje jer sve to radim iz uverenja da je tako najbolje a ne da se dopadnem originalnošću po svaku cenu. Za mene je bitno u sviranju ne narušiti ne povrediti osnovnu autorovu nameru. A to da li će to biti malo drugačije, brže ili sporije, to zavisi od toga koliko je autor inteligentan i muzički obrazovan da nađe najprikladniji način za interpretaciju te stvari.

— Kojim komponentama dajete prednost u Interpretaciji — razumu ili emocijama — što je dominantnije u Vašem stvaralačkom radu?

— To je pitanje o mera i osobnosti svakog umetnika je baš taj odnos. Po meni su emocije temelj svega ali one moraju biti konstruisane razumom jer su emocije u biti veoma iracionalne pa ih ne možemo objasniti. Ako idemo samo na emocije, dolazimo u opasnost da nas shvate samo oni koji su nam emocionalno bliski a oni ostali ne. Uz emocije mora postojati razum, znanje i rad. Jer, svako može reći: ja sviram kako osećam, ali to još uvek nije ništa bez značaja.

— Šta je za Vas u stvari suština muzičkog umetničkog dela, osnovni zadatak muzike, ili još direktnije: Imate li svoju definiciju muzike?

— Mnogi su gotovo bezuspešno pokušavali da odgonetnu šta je to muzika. Za mene i po meni muzika je način života, uostalom kao i sve drugo što se radi. Definiciju muzike nemam ali imam jedan moto, jednu misao o njoj. Ona nema zadatak, ali nam služi da

menja osobu kojoj je namenjena tj. da deluje. Muzika može da izvrši, kako bi se reklo, jedan dizajnerski zadatak, recimo da ja ležim, pijem pivo, slušam muziku i osećam se izvanredno. No, ni to nije ono najviše što se od nje može očekivati. Mislim da muzika kao takva treba čoveku nešto da daje, tj. da u njemu nešto pokreće — tek onda je to nešto. Ovako to ne znači da ona ne može da zadovolji neku ljubopitljivost, ali to nije primarno. Na žalost, taj ljubiteljski način slušanja muzike je dosta čest.

— Šta je po Vama danas najbitnije za duhovni uspon mladog čoveka?

— Jedna od najbitnijih »stvari« koju bi svaki čovek trebalo da ima je analiza, tj. samospoznaja sebe. Najbitnija stvar koju čovek može da uradi za sebe je da spozna što se, kako i zašto to sa njim dešava jer većina ljudi živi a da ne zna zašto. Takođe ima onih, ni taj put nije loš, koji urone u neku strast, posao, umetnost ili nešto drugo, a sebe nalaze u nekoj drugoj stvari. Najgora je inercija i konvencija koje vladaju nama. Za duhovni uspon mladog čoveka je bitno i to da bude informisan o svemu što se dešava oko njega i u

»Gekićeve Interpretacije se odlikuju snažnom koncentracijom, preglednom i logičnom koncepcijom, virtuoznom i suverenom tehnikom... Njegove ideje, tempo, dinamika, povremeno imaju karakter monstruoznog klča, ali on zato povremeno zasila bleštavim pasažima i koloritnim izmenama...«

Njegov je udarac čvrst i koncentrisan, njegova svirka pleni, forte mu je fenomenalan, a izvedba kristalno jasna i čista... Koncepti njegovih interpretacija su pregledne i logične... Pijanista izvanredno suptilnog osećanja za oblikovanje njihani...«

svetu, da se bavi mnogim stvarima koje nemaju veze jedna sa drugom, jer sve to otkriva čovekove stvarne mogućnosti. Svet muzike je ogroman i ja bih se voleo baviti i dirigovanjem, sviranjem orgulja, gitare i sl, jer i to znam, ali na žalost nemam vremena. Bah je recimo svirao i nastupao na violinu, čembalu, klavikordu, orguljama... ali to je na žalost za mene i mnoge današnje muzičare nedostižan ideal. Danas je došlo vreme uske specijalizacije pa čovek mora da radi samo ono što najbolje ume.

— Može li se reći da su Vaši dosadašnji uspesi u srazmeri sa Vašim ambicijama?

— Uglavnom da, jer je sve dolazilo kao logični sled događaja koje sam intimno očekivao. I ovaj uspeh na Šopenovom konkursu sam očekivao, šta više smatram da je još ranije trebalo da pobedim! Iako sam tamo dobio i doživeo punu satisfakciju da sam najbolji, šteta je što nisam pobedio jer zbog formalne nemominacije te nagrade teže će dolaziti do koncerata u inostranstvu a i publicitet je nešto manji. Srećom, kvalitet muziciranja je ipak najvažniji, pa evo dobijam i povoljnije kritike i češće i značajnije pozive za gostovanja po svetu od samog pobednika.

— Kakav je Vaš trenutni umetnički status a kakav biste želeli da bude u budućnosti?

— Na Akademiji sam, a u ovim godinama bi i Mozart ili Beethoven morali biti asistenti. Očekujem da će tu u dogledno vreme doktorati a vremenom avanzovati u odgovarajuća akademска zvanja. Rad

na akademiji shvatam kao upotpunjene mojih koncertnih ambicija jer čovek muzičar ipak mora da bude kompletan. Lako je to vežbati sam sa sobom, ali treba uči u nečiju psihologiju pa znati i moći i njoj objasniti probleme učenja muzike i sviranja. Čovek mnogo uči i kroz taj pedagoški rad. Znači neću ostavljati pedagoški rad iako je koncertna delatnost moj krajnji cilj i to u najvećim gradovima, najboljim salama, na najboljim klavirima i pred najboljom publikom.

– Da li mislite da bi mogli egzistirati samo od koncertne delatnosti?

– Da, ali, naravno, ne samo u našoj zemlji jer u njoj postoji jedva desetak gradova koji imaju valjane uslove za priredivanje takvih koncerata. Verujem da će se i u inostranstvu izboriti za znatno veći broj koncerata pa će tako stići i slavu i novac. Treba samo ulaziti na velika vrata. Mene u tome može sprečiti samo bolest. Sada na tim koncertima sviram samo Šopena – svi to traže jer hoće da vide čime sam to oduševio u Varšavi, ali ja još mnogo šta drugog znam svirati, naravno ništa lošije od Šopenovih dela.

– Da li više volite aplauz publike ili komplimente kritike?

– Aplauz publike, mada se ni na to previše ne obazirem, jer sam video mnogo loših umetnika koji su publiku osvojili veštim trikovima, izmamljivali frenetične apaluze, pa se sticao utisak da su postigli veliki uspeh. Masovna publika je kod nas ipak pretežno neuka za razumevanje vrunskog umetničkog dela. Isto tako dolazim do saznanja da mnogi kritičari širom sveta nemaju pojma sa muzikom, pišu što im padne na pamet, prepisuju iz kojekakvih knjiga i enciklopedija. Svaka čast onom manjem broju kvalitetne publike i kritike.

– Da li ste do sada adekvatno kritički ocenjeni i vrednovani?

– Uglavnom da, mada je bilo i napada, bilo je i izobličavanja uradenog zbog neznanja i neshvatanja. Recimo, neki su onu slobodnu kreaciju koju sam sebi dopuštao tumačili kao nedopustivo izobličavanje i sumnju u autentičnost i neprepoznatljivost dela i sl.

– I na kraju o novcu. Imate li ga dovoljno da biste zadovoljili elementarne potrebe za realizaciju visokih ambicija: da imate stan ili kuću u kojoj možete nesmetano vežbati, klavir marke »stenvej«, devize za putovanja po svetu i sl?

– Ništa od pomenutog nemam lično – ali imam sve. Vežbam na akademiji, imam gde prespati, šta jesti i prilično solidne honorare od koncerata. Apsolutno sam za sada zadovoljan jer onaj ko je opsednut umetnošću nema vremena razmišljati o materijalnom bogatstvu.

– I tu se prilično razlikujete od Pogorelića?

– Mislim da je neopravданo kritikovan zbog želje da se domogne one kuće u Zagrebu jer mu je supruga muzički pedagog pa su želeli da u njoj otvore muzičku školu. Mislim da je šteta za našu kulturu što u tome nije uspeo jer bi imali još jednu instituciju u kojoj bi polaznici imali vrhunske pedagoge a ne bi bili sputani akademskim obavezama. Bilo bi to nešto drugo, a čim postoje dve stvari odmah su moguće relacije, poređenja i vrednovanja. Kada postoji monopol – nema napretka! Ko je glavni, taj gazi. To je greška. Naša sredina je neprilagodena genijima i sve prilagodava prosek, među kojima oni ne mogu opstati. To je na žalost kod nas tako i ne čudi me što Pogorelić kod nas nije realizovao svoje ambicije i veoma mi je žao zbog toga.

– Da jeste, verovatno bi i vi iz Splita otišli u Zagreb a ne u Novi Sad?

– Nisam o tome razmišljao jer sam imao sreću da na novosadskoj akademiji pronadem sve ono što sam u životu priželjkivao: izvanredne pedagoge i zdravu stvaralačku i drugarsku atmosferu lisenu zlobe i zavisti. Naročito dobra situacija je na odseku za klavir koji je superiorno najbolji u zemlji. Srećan sam zbog toga i dok god budem živeo u Jugoslaviji biću u Novom Sadu i raditi na njegovoj Akademiji.

Razgovor vodio Dragan PEJIĆ

NATJEČAJ ZA KRATKU PRIČU

Omladinski list »Val« otvara nagradni natječaj za najbolju neobjavljenu kratku priču. Na natječaj se mogu javiti svi pismeni stanovnici SFRJ mlađi od 30 godina. Radove slati na adresu »VAL«, Korzo narodne revolucije 2a/l, Rijeka.

Natječaj je otvoren do 1. ožujka 1986. godine. Autori su dužni svoje priče (najviše 60 redaka) poslati u dva primjerka potpisana šifrom, a autorstvo će dokazati trećom kopijom.

Pristigli radovi bit će redovito objavljivani u »Valu«.

NAGRADE: I 12 000 dinara
II 8 000 dinara
III 5 000 dinara

U obzir dolaze sve priče poslane na adresu »Vala«.

Rezultati će biti objavljeni po isteku natječaja.

jačanje duše

vojislav knežević

MEČKAR, JAČANJE DUŠE

1.
Kune se vatrom
da je istina
suva grančica
izvučena
ispod šapa zveri
čiji oprez
popusti

u korpi za njušku
i njegov je pribor
za negu zuba
snežna vrećica
sa vrelim pepelom

2.
Igra
nezadrživa mečka
zaborav na lancu
kao zlatan sat
pokazuje

nevidljive kazaljke
makaze nevidljive
živu ogradu šišaju
do neba visok
šimšir
i pod mojom kućom
bio je

3.
Nestaju drumovi
ulice
grm koji svetli
na golin grudima
nosi

u njemu leži zec
danima tetoviran
nedovršen
pod njegovim dobošem
samo bez oba uva
može još
skriven ostatki

DARVINOVE ŽABE

Padaju maske
na šaren trbuš
u krilo

samo
u karnevalskim povorkama
malo je zmija
i otrova
puno bezobrazluka
posebne sreće

tu i mi
žabe
bez straha
jednako
na rep im stajemo
na glave
skačemo

RAS(TO)JANJE

Pedalj od zemlje
dva od najstaničanijih žila
kreću se potkazivačice
babе

njima je Obilić
nós odgrizao
vreme stislo srce
otud
teško dišu
bilo da oko nas
sade ledolež
ili
naše štitove
čekaju